DOROMB

Közköltészeti tanulmányok
6.

Szerkesztő
CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN

reciti
Budapest • 2018

Készült a *Nyugat-magyarországi irodalom 1770–1820 Lendület Kutatócsoport*
keretében
az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetében

A borítón a *Helikoni kedvtöltés* (1819) belső címképe

Könyvünk a Creative Commons
Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc
(http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/)
feltételei szerint szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható.
A köteteink honlapunkról letölthetők. Éljen jogaival!

ISSN 2063-8175

Kiadja a *reciti,* az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének
recenziós portálja • www.reciti.hu
Borítóterv, tördelés, korrektúra: Szilágyi N. Zsuzsa
Nyomda és kötészet: Kódex Könyvgyártó Kft.

KNAPP ÉVA

Egyleveles (ponyva)nyomtatványok egy dunántúli gyűjteményben

A magyarországi és magyar vonatkozású egyleveles nyomtatványok (röplapok, röpiratok, céhbizonyság-levelek, paraszti fametszetek, kis szentképek, házi áldások, társulati emléklapok, égi levelek stb.) egyik altípusa az úgynevezett egylapos imalap.[1] Az általában negyedrétű, haránt vagy álló alakú lapok szerkezete hasonló. A minden esetben kizárólag egyik oldalán felhasznált papírívre – a mérettől függően – általában két imalapot nyomtattak, majd az ívet félbehajtották és kettévágták. Esetenként előfordul a fólió vagy nyolcadrét méret is.[2] E kiadványok tartalma szorosan kötődik a ponyvanyomtatványokban megjelent verses vagy prózai áhítatirodalmi szövegekhez. Formai és tartalmi szempontból a ponyvanyomtatványok sajátos, egyleveles típusaként kezelhetők, ugyanakkor közeli rokonságban állnak a szentképekkel is. Több esetben megfigyelhető, hogy például az imalapokon, a füzetes kiadványokon és a búcsús szentképeken azonos vagy hasonló metszeteket használtak. A nyomtatványok kép része egyaránt lehet fa- vagy rézmetszet, illetve kőnyomat, s rendszerint a keretbe foglalt kéthasábos szöveg között vagy annak közepén helyezkedik el. Ez az elrendezés emlékeztet a XVI–XVII. századi röplapokról ismert megoldásra. A magyarországi nyomdákból egyaránt ismerünk magyar, német, olasz és szlovák nyelvű illusztrált imalapokat. Jelentős számban készültek például a besztercebányai Machold, a szakolcai Skarnycl, a budai Gyurián és Bagó, illetve Bagó, a budapesti Rózsa és a gyulai Réthy nyomdában. Esetenként a kiadás événél több évtizeddel, sőt évszázaddal korábban készült fadúcokat és rézlemezeket használtak fel. A kép rendszerint az imaszöveg központi motívumához kapcsolódik. Ugyanakkor – jelentősen kisebb számban – ismertek kép nélküli, kizárólag nyomdai cifrákkal díszített hasonló tartalmú kiadványok is. Ez utóbbiak formai rokonságban áll-

* A szerző az ELTE Egyetemi Könyvtár tudományos tanácsadója.

1 Tüskés Gábor, „Egylapos paraszti fametszetek a 18–19. században", *Néprajzi Értesítő* 85 (2003): 93–113; Tüskés Gábor, „Egylapos paraszti fametszetek a 18–19. században", in: Knapp Éva és Tüskés Gábor, *Populáris grafika a 17–18. században,* 215–246 (Budapest: Balassi Kiadó, 2004), 224–227.

2 Vö. pl. Szilárdfy Zoltán, Tüskés Gábor és Knapp Éva, *Barokk kori kisgrafikai ábrázolások magyarországi búcsújáróhelyekről* (Budapest: Egyetemi Könyvtár, 1987), nr. 67, 293, 352.

nak a katolikus templomok oltárain elhelyezett bekeretezett kánontáblákkal. A képpel illusztrált vallásos tárgyú egylapos nyomtatványok[3] közös sajátossága, hogy a felhasznált papírnak csupán az egyik oldalára nyomtatták őket, így bekeretezhetők, felragaszthatók és/vagy falra akaszthatók voltak.

Egy elsősorban ponyvanyomtatványokból és azok kéziratos másolataiból álló dunántúli magángyűjteményben[4] figyeltem fel tizenhét, részben datált, részben datálható XVIII–XIX. századi, egy kivétellel magyar nyelvű egylapos imalapra. A továbbiakban bemutatom, és a képek segítségével teljes terjedelemben közlöm e viszonylag ritkán fennmaradt és megőrzött, jelen esetben gyűjteményen belüli „kisgyűjteményt". A dolgozat kiegészül a lapok katalógusával, ezért a továbbiakban az egyes nyomtatványokra a leírások tételszámával hivatkozom.

Az imalapok adatait a megjelenési helyek betűrendjében, azon belül időrendet követő táblázatban foglaltam össze:

tételszám/megjelenési hely	nyomda/kiadó	idő
1. [Buda]	[Gyurián – Bagó]	[1834–1847]
2. Buda	Gyurián – Bagó	1847
3. Buda	Gyurián – Bagó	1847
4. [Buda]	[Gyurián – Bagó]	[1847 körül]
5. [Buda]	[Gyurián – Bagó]	[1847 körül]
6. Buda	Bagó	1850
7. Buda	Bagó	1850
8. [Buda]	[Bagó]	[1850 körül]
9. [Buda]	[Bagó]	[1850 körül]
10. Gyula	Réthy	1857
11. Gyula	Réthy	1857
12. Gyula	Réthy	1858
13. Gyula	Réthy	1858
14. Mosonmagyaróvár/Kismarton	[Czéh]/Hödl Engelbert	1853
15. [Nagyszombat]	[Akadémiai]	[1770 körül]
16. Pécs	P.L.K.I.Szódói Nagy B.	1837
17. H. n. [Pécs?]	Ny. n.	[1760 után]

3 Összefoglaló spanyol elnevezésük: *gozos*. Vö. Knapp–Tüskés, *Populáris grafika…*, (1. jegyzet), 226.

4 Vö. Knapp Éva, „»Az árvák fohásza«. Többfunkciós ponyvanyomtatványok", in Knapp Éva, *Librum evolvo: Eszme- és könyvtörténeti tanulmányok a XVI–XX. századból* (Budapest: MTA BTK Irodalomtudományi Intézet Reciti, 2017), 119–132, itt: 119–120, 4. jegyzet.

Két, a XVIII. század második felére datálható lap (a gyulai és a feltételezett nagyszombati nyomdahely) kivételével a nyomtatványok a XIX. század első két harmadában keletkeztek, a Dunántúlon. A megjelenések földrajzi határa északon Nagyszombat, délen Pécs, nyugaton Kismarton, keleten Gyula, azaz ez a kiadványtípus országszerte ismertnek és kedveltnek tekinthető. E megállapításokon kívül nehéz lenne további kronológiai vagy geográfiai sajátosságokat feltételezni, különös tekintettel arra, hogy a nyomtatványok gyűjteménybe kerülésének a körülményei ismeretlenek. Gyurián János és Bagó Márton a korszak első számú ponyvakiadói voltak, nem véletlen, hogy az imalapok megjelenésének többsége (9 tétel) az ő nevükhöz kapcsolódik. Réthy Lipót jelentős mértékben az általuk készített kiadványokat másolta (12–13. tétel).

Érdekes további következtetésekre ad alkalmat az imalapok tematikus vizsgálata, a szövegek ismétlődése:

szerző/cím	**ismétlődés/tételszám**
Cyrillus a Matre Dei: Hathatós imádság a […] kisded Jézushoz […] Prágában	1, 4, 5, 13
[magyarországi búcsújáróhelyekhez kapcsolódó imádságok]: Máriaradna	10
Kismarton, Kálvária	14
Sasvár	15
Máriagyüd	17
Szent Anna asszony keze [imádság]	2, 3, 12
Szép imádság szent Vendelinushoz […]	6, 7
Az édes Jézus szentséges nyelvéhez […] imádság	8, 9
[templomi imádságok]	11
[imádság a halottak lelke üdvözüléséért]	16

A kép-szöveg együttesek túlnyomó többsége (8 tétel – 1, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 17) búcsújáróhelyekkel áll kapcsolatban. Az Európa-szerte ismert és kedvelt, a prágai karmelitáknál őrzött Gyermek Jézus-kegyszoborhoz[5] mondandó imádság az egyetlen, ahol feltüntették a szerző nevét is. Ennek az lehet az oka, hogy Cyrillus a Matre Dei neve mintegy „hitelesíti" az eredetileg jelentősen rövidebb, át- és továbbfogalmazott imádságot.[6] A vizsgált nyomtatvány-szövegek között ez az

5 A Prágai Gyermek Jézus (Pražské Jezulátko) a legismertebb Jézus-kegyszobor; a prágai Panny Marie Vitězné (Győzedelmes Szűz Mária) karmelita templom őrzi. A 47 cm magas, ismeretlen készítőjű, XVI. századi öltöztethető reneszánsz viaszszoborhoz számtalan mirákulum kapcsolódik, kultusza a harmincéves háború idejétől napjainkig folyamatos.

6 A verses, rímes imádság németül és a magyar tükörfordításban egyaránt 24 sor. Emericus a Sancto Stephano [Barát Imre], *Pragerisches Gross und Klein* […], (Prag: M. A. Höger,

egyetlen, mely nem próza, hanem vers. A szerző, Cyrillus a Matre Dei (1590–1675) luxemburgi származású karmelita szerzetes a Prágai Gyermek Jézus-kegyszobor kultuszának szorgalmazója volt; tevékenységéhez köthető például a szobor 1655. évi ünnepélyes megkoronázása is. A *Hathatós imádság a […] kisded Jézushoz […] Prágában* című kérő és felajánló imádságot egy ismeretlen magyar fordító valószínűleg német nyelvből ültette át magyarra, s a négy versszak szakaszonkénti nyolcsoros szövegét (összesen 32 sor) idővel tovább formálták. Erre a körülményre utal egy, az egyleveles ponyvákon történő legkorábbi megjelenéshez képest később megváltoztatott sor: „Erömbül, szívembül, lelkembül szeretlek" (1) – „Erőmmel; szívbül lelkemből szeretlek" (4, 5, 13).[7]

A magyarországi búcsújáróhelyekhez kapcsolódó lapok elsősorban a megjelentető nyomdák földrajzi közelségével, a kegyhelyek vonzáskörének alakulásával magyarázhatók. A szövegek kivétel nélkül Szűz Máriát szólítják meg, s míg közülük három (14, 15, 17) magánimádság, a legkésőbb megjelent (1857, 10) csak részben az, mivel első része egy rövid könyörgés Magyarországért. Ezt a szerkezeti és tartalmi változást az ország 1848/49-es szabadságharc leverését követő, a kiegyezést megelőző rendezetlen belpolitikai helyzete és az önkényuralom kellőképpen magyarázza.[8]

A Szent Anna kezéhez szóló imádság (2, 3, 12) a bécsi kézereklye kultuszának kisugárzásával áll kapcsolatban, a nyomtatványokon kivétel nélkül ennek az ereklyének a stilizált képe látható.[9] 1743 óta Bécsben, a Szent Anna-templomban őrzik Szent Anna jobb kezének bizánci tartóban elhelyezett ereklyéjét.[10] Az I. Lipót császár által 1694-ben e templomban alapított Szent Anna-társulat mintájára több magyarországi társulatot alapítottak (például Kluknó, Rudnok).[11] A kluknói Szent Anna-társulathoz kapcsolódik Szabolt Ferenc jezsuita 1708-

1737), 6; Soós István, *Hóvirágok a Kis Jézuskának* (New York, Staten Island: [10]1944), 37. Az imádság minden valószínűség szerint megtalálható a Cyrillus a Matre Dei, *Kurzer Bericht von […] Wunderzeichen […] des Kindlein Jesu vielfältig gewürkhet, welche das Convent s. Mariae de Victoria deren barfüssigen Carmelitern zu Prag auf der kleinen Seithen von 1628 […] in höchster Verehrung haltet* (Prag: 1701) című, 1977 óta lappangó ELTE Egyetemi Könyvtári A22 jelzetű kéziratban is.

7 A Tinódi Lantos Sebestyén Band az imádság egy további, átalakított magyar nyelvű változatát zenésítette meg. https://www.y.com/watch?v=oKy1-pylpxk, https://www.youtube.com/watch?v=kYjN0gKIDkk (2017. 08. 31.)

8 Vö. Knapp Éva, „Esterházy (I.) Pál imádságai", *Irodalomtörténeti Közlemények* 119 (2015): 289–335, itt: 291.

9 A feldíszített ereklye képét közli Beda Kleinschmidt, *Die Heilige Anna ihre Verehrung in Geschichte, Kunst und Volkstum* (Düsseldorf: Verlag L. Schwann, 1930), 398, Bild 313.

10 Az ereklyét az örmény Rudolfo Dane 1678-ban vásárolta Isztambulban és vitte Bécsbe. 1743-ban Maria Anna (1683–1754), V. János portugál király felesége ajándékozta a bécsi Szent Anna-templomnak, ahol korábban, 1694-ben az apja, I. Lipót császár (1640–1705) Szent Anna Társulatot alapított.

11 Kékkő várának kápolnáját Balassa (II.) Pál (†1770) 1759-ben neki szentelte.

ban Bécsben és Nagyszombatban két kiadásban megjelent, Esterházy (I.) Pál által mecénált munkája, *Az Isten mindenhatóságának Tárháza az az Sz. Anna […] tiszteleti* .[12] A bécsi Szent Anna-jobbkézereklye rézbe metszett képe ugyan megtalálható *Az Isten mindenhatóságának Tárháza […]* bécsi kiadásában az 57. oldal elé kötve,[13] az ereklyéhez társított imádság vagy leírás azonban nem található a kötetben. A bécsi ereklye által ihletett imádság e munka későbbi kiadásaiba sem került bele, így például hiába keressük az esztergomi bővített kiadásban (Beimel J., 1824), annak ellenére, hogy az ereklye képe itt is megtalálható (az 51. oldal elé kötve, „51"-es jelzéssel). A Szent Anna kezéhez címzett imádság ugyanakkor *Szent Anna asszony csudatévő keze* címen szerepel az egyleveles ponyvanyomtatvány megjelenését követő későbbi XIX. századi imádságoskönyvekben, így például a *Jó illatú rózsáskert* Bucsánszky-féle két 1854-es pesti kiadásában (az egyik, eddig bibliográfiailag ismeretlen kiadásban a 311. oldalon, a másikban a 272. oldalon),[14] illetve az ugyanezen nyomdában megjelent 1868-as kiadásban.[15]

Az eddig bemutatott szövegek szorosan kötődnek egy-egy külföldi (Bécs, Prága) vagy magyarországi (Sasvár, Kismarton, Máriagyüd, Máriaradna) kultusz-, illetve tiszteleti helyhez, a tizenhét nyomtatványból tizenegy (65%), azaz a többség ilyen jellegű, ami jelzi a barokk kori vallásosság e meghatározó sajátosságának hosszan tartó magyarországi utóéletét.[16]

Két további, azonos szövegű imalapon (6, 7) két-két imádság szól Szent Vendelhez, az állatok patrónusához. Az állatbetegségek távoltartásáért könyörgő szövegek az ország minden részére jellemző legeltető állattartással kapcsolatosak. Mindkét imádság szövege szorosan kapcsolódik a Padányi Bíró Márton *Rövid Summája Szent Wendelinus Confessor életének […]* (Kassa, Akadémiai nyomda, 1763) című, posztumusz kiadott munkája végén megjelent *Szent Wendelyrül-való áitatos imádság* szövegéhez (203–208), annak részben átdolgozott, lerövidített változatai.

A Magdalena Beutler (1407/12–1458) misztikus látomásai alapján lejegyzett, Jézus tizenöt ismeretlen, úgynevezett titkos szenvedésével kapcsolatos

12 Knapp Éva, *Pietás és literatúra: Irodalomkínálat és művelődési program a barokk kori társulati kiadványokban,* Historia Litteraria 9 (Budapest: Universitas Könyvkiadó, 2001), 203–204, 232.

13 A rézmetszet bal alsó sarkába metszett „57"-es szám jelzi, hogy e kiadványhoz készült.

14 Ez utóbbi kiadás leírását lásd Knapp Éva, *Martin von Cochem Magyarországon, második rész, Sigray Erzsébet* Róza Jó illatú rózsáskertje *és a* Jó illatú kis rózsáskertek, Régi Magyarországi Vallásos Nyomtatványok 2 (Zebegény: Borda Antikvárium, 2016), 208.

15 Egész oldalas kép a 310., a Szent Anna Asszony csudatévő keze-imádság a 311. oldalon.

16 Vö. Tüskés Gábor, *Búcsújárás a barokk kori Magyarországon a mirákulumirodalom tükrében* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1993); Tüskés Gábor és Knapp Éva, *Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században: Források, formák, közvetítők* (Budapest: Osiris Kiadó, 2001).

Az édes Jézus szentséges nyelvéhez való ájtatos imádság (8–9). A passio e titkos szenvedései közül a tizenharmadik volt a tövissel átszúrt nyelv.[17] A Magdalena Beutlernek látomásban megszólalt Jézus szerint „13. Leszorították szent fejemet a földre, egyikük lábával mellkasomon állt, átaldófték nyelvemet koronám egyik erős tövisével".[18] A magyarországi képzőművészeti alkotásokon, így két barokk olajfestményen megörökített, felirattal ellátott titkos szenvedések ismertek voltak nyomtatott formában is (Storno-gyűjtemény).[19] Az ismétlődő szövegű feliratok szerint „ezeket a börtön-titkokat, melyeket már régóta tiszteltek a királyi kisvárosban Prágában Szent Vencelnél többször ujólag is renoválták és most is tisztelik őket", azaz ez a kultuszforma Prágából terjedhetett át Magyarországra. A titkos szenvedések leírásához járuló „záradék" („aki ebből a tizenöt titkos szenvedésből naponta egyet nekem áldoz és az imádságot áhítattal végzi, azt az utolsó ítélet napján az örök boldogsággal fogom megjutalmazni")[20] valószínűleg ösztönzően hatott a Jézus tövissel átszúrt nyelvét ábrázoló és a hozzá címzett imádságot tartalmazó imalap többszöri kinyomtatásához.

Két további imalapon templomi imádságok és egy-egy Szűz Máriához (11), valamint a halott szülők lelke üdvözüléséért mondandó imádság (16) olvasható. Ezek a magánáhítati szövegek egyben azonosak a katolikus felekezethez tartozók hitgyakorlásában a legáltalánosabbnak tekinthető alkalmakkal.

A nyomtatványszövegek csaknem mindegyikéhez illusztrációk tartoznak. A kép-szöveg viszony tekintetében a szöveges részek a meghatározó jelentőségűek, a képek ezeket kísérik. Az illusztrációk másodlagos, emlékeztető jellegére utal mindenekelőtt az a körülmény, hogy viszonylag kis részét foglalják el a lapoknak. Másrészt, ha egy adott szöveghez illeszkedő kép nem állt rendelkezésre, azt egyszerűen a rendelkezésre álló nyomdai készletből valamely hasonlónak vélt vagy tekintett ábrázolással pótolták. Így például a prágai Gyermek Jézushoz szóló imádság a kegyszobor stilizált, de jól felismerhető képén (1) kívül megjelent Szűz Máriát karjában a gyermek Jézussal (4, 5), illetve az áldó gyermek Jézust (13) ábrázoló fametszettel is. Egy, ugyanezt a jelenséget bemutató másik példa a magyarországi búcsújáróhelyekhez kapcsolódó szövegek esetében, hogy a „Radnai Szűz Máriához" szóló imádsághoz mellékelt metszeten nem a

17 Szilárdfy Zoltán, „Krisztus titkos szenvedéseinek ikonográfiája", in Szilárdfy Zoltán, *Ikonográfia – kultusztörténet: Képes tanulmányok* (Budapest: Balassi Kiadó, 2003), 52–61, itt: 61. Vö. még: Bálint Sándor, *Karácsony, Húsvét, Pünkösd: A nagyünnepek hazai és középeurópai hagyományvilágából* (Budapest: Szent István Társulat, ²1976), 233.

18 Uo., 61. A szöveg másik megjelent változata: „13. Leszorították szent fejemet a földre, egyikük lábával mellkasomon állt, átalszúrták nyelvemet, koronám egyik hegyes tövisével." Szilárdfy Zoltán, „Meditációs képek a budavári klarisszák hagyatékából", *Tanulmányok Budapest Múltjából* 31 (2003): 271–287, itt: 283.

19 Szilárdfy, „Meditációs képek…" (18. jegyzet), 279.

20 Uo., 282–283.

máriaradnai kegykép, hanem a Pozsony melletti máriavölgyi (ma Marianka, Szlovákia) kegyszobor látható a „Radnai sz. Mária" téves és megtévesztő felirattal (10).[21] Utóbbi jelenség gyakori a XIX. század második felében, amikor egy adott nyomdában nem minden esetben állt rendelkezésre a megfelelő kép, s annak beszerzését – a kegyképekhez fűződő megváltozott viszony és közízlés miatt – már nem tartották elengedhetetlenül fontosnak.[22] Harmadrészt a képek szövegeknek történő alárendelését bizonyítja az az illusztráció is, melyen egy kereszttel jelzett sír előtt térden állva imádkozó asszony és fiatal lány együttese látható három olyan imádság kísérőjeként, melyek egyike sem foglalkozik a halállal vagy az élet végességével (11). S végül ismeretes figurális ábrázolás nélküli, kizárólag nyomdai cifrákból összeállított díszítés is (16).

A szövegeket kísérő képek között külön említést érdemel az egy azonos ívre nyomtatott két, azonos szövegű imalap eltérő kidolgozású Szent Vendel ábrázolása (6, 7). A jelentősen különböző színvonalú fametszetekkel díszített két imalap ára valószínűleg eltérő volt. Feltételezhető, hogy a gyengébb metszet felhasználására azért került sor, mert a mívesen kidolgozott fametszet nyomtatódúcából Bagó Márton nyomdájában 1850-ben[23] mindössze egy állt rendelkezésre, s a hiányzó másikat gyakorlatlan kézzel, gyorsan készíthették. Ennek az ábrázolásnak a történetét Tüskés Anna a XVI. század végéig tudta visszafelé követni, egy Maerten de Vos-rajz alapján id. Johann Sadeler által készített rézmetszetig.[24]

Áttérve az imalapok használatának, funkciójának és megőrződésének a problematikájára, a tizenhét imalap három csoportba sorolható.

1) Az egy ívre nyomott két imalapot tartalmazó, szétvágatlan négy példány (2–3, 4–5, 6–7, 8–9) esetében nem lehet használatra és/vagy funkcióra következtetni. Ezek olyan használatlan példányok, amelyek ma már kikövetkeztethetetlen okból, a nyomdából kikerült, szét- és körülvágatlan, terjesztés előtti állapotukban maradtak fenn, azaz „egyszerűen" megőrződtek. Mivel a példányoknak csaknem a fele ilyen (17-ből 8, 47%), ez a körülmény jól biztosította a fennmaradást.

2) A szétvágott, azaz pár nélkül fennmaradt, feltételezhetően eladásra előkészített és/vagy eladott példányok csoportja (1, 10–14, 16, 17) egyszeri haj-

21 A Réthy Lipót (Schlotterbeck Leopold, 1817–1903) rövid ideig működő gyulai nyomdájában (1856. június 18.–1858. október) valószínűleg nem állt rendelkezésre megfelelő dúc a fametszet elkészítéséhez.

22 Több ilyen, ponyvanyomtatványok címlapján megjelent, szövegekhez nem illő képet közöl például Tüskés Anna, „A Bagó Márton nyomdájában kiadott vallásos ponyvanyomtatványok", in *Doromb: Közköltészeti tanulmányok 4,* szerk. Csörsz Rumen István (Budapest: Reciti, 2015), 433–545.

23 Ugyanezt a bal oldalán sérült fadúcot még 1863-ban is használták Bagó Márton nyomdájában. Uo., 496 (B1863.02).

24 Uo., 446–447.

tásnyomot őriz. E szintén nyolc (47%) imalap papírja tiszta, közülük kettő tinta- (1), illetve tinta- és vízfoltos (16), azaz használatlannak nem tekinthető, ugyanakkor tudatosan megőrzött, visszafelé kikövetkeztethetetlen funkciójú nyomtatvány.

3) Mindössze egy, valószínűleg időben a legkorábbra datálható, viasz- és tintapecsétes imalap őrzi funkcionálisnak mondható használat nyomát (15). Ezt a sasvári kegyszoborhoz szóló imádságot tartalmazó lapot a középre elhelyezett rézmetszet két oldalán hajtották be, és az egykori emlékezet szerint egy imádságoskönyvben őrizték, azaz mintegy szentkép („kis szentkép") funkcióban használták.

Ismeretes, hogy a csupán egyik oldalukon nyomtatott lapok bekeretezhetők, felragaszthatók és falra vagy bútorra (például szekrényajtó, ládafedél) applikálhatók voltak.[25] Ugyanakkor az ilyen jellegű funkcionális használat nem kedvezett a fennmaradásnak, többek között ezért lehetnek ritkák a fennmaradt egylapos imalapok.[26]

Katalógus

A katalógus a tanulmány forrásanyagát tartalmazza a nyomdahelyek és nyomdák rendjében, azon belül kronológiát érvényesítve. A bibliográfiai leírásokat kiegészítik a nyomtatványokról készült képek. Abban az esetben, amikor egy papírívre középen szétvágható formában két ponyva-imalapot nyomtattak, a második leírás után közlöm a szétvágatlan állapotú, együttes ábrázolást is. A szerzői adatot a cím, majd a nyomtatványhoz tartozó képi illusztráció bemutatása (ábrázolás tárgya és felirata, szignálás, méret, előállítási technika, megjegyzés) és a lapon olvasható szöveg(ek) idézőjelben elhelyezett kezdősora, valamint műfaji megjelölése követi. Az impresszum végén közlöm a nyomtatvány méretét. A kikövetkeztetett adatok szögletes zárójelben találhatók, ezek szöveges magyarázata a leírások végén olvasható.[27] A leírt nyomtatványok kivétel nélkül restaurálatlanok.

25 Knapp–Tüskés, *Populáris grafika…* (1. jegyzet), 226.

26 Bálint Sándor nyomtatásban megjelent ponyvagyűjteményében, melynek darabjai az ország minden részéből származnak, a rendezetlenül, duplum példányokat eltérő helyeken címleíró és közlő jobbára 19. század második feli a 20. századi egyleveles ponyvák száma a duplumokkal együtt 46, ami a teljes gyűjteménynek mindössze 2,9%-a. *Vallásos ponyvanyomtatványok Bálint Sándor hagyatékában,* szerk. N. Szabó Magdolna, Zombori István (Szeged: Móra Ferenc Múzeum, 2010).

27 A *Clavis Typographorum Regionis Carpathicae* adatbázist jelenlegi feltöltöttsége és hibás adatai miatt nem tudtam használni.

Hathatós Imádság a' malaſztal Tellyes

KISDED JESUSHOZ,

Melly már ennek elötte ſzáz Eſztendövel elöbb a' Tiſztelendö PP. Kármelitáknál, kik mezítlábúaknak neveztetnek, Prágában ájtatoſſan tiſztelteteett. *Melly-is a' bóldogúl ki-mult* P. Cyrillusnak a Matre DEI, *a'fellyül emlitett Szent Szerzetbéli Atyának Iſtenütt meg jelentetett.*

OH Kisded JESUSOM, moſt te hozzád futok,
Mert emberek között ſegítöt nem tudok,
Ezen ſzükségemben mellyben moſt fáradok,
Tudom, hogy jó útra inségembül jutok.
Kérlek Sz. Anyádért, mentski inségembül,
Mert te benned bizom lelkembül 's teſtembül,
Oltalmat hadd nyerjek te Iſtenségedbül,
Várok-is malaſztot a' te ſzent kezedbül,
Erömbül, ſzívembül, lelkembül ſzeretlek,
Többé büneimmel meg-nem ſebesítlek,
Bánom-is hogy eddig én meg-sértettelek,
De te hogy meg-botsás térden-állva kérlek.
Szabadíts-meg engem minden büneimtül,
Oh Kisded JESUSOM úndok vétkeimtül,
Igérem magamat, hogy én mind ezektöl
Meg-örzöm, söt futok lelki sérelemtül.

Fel-áldozom néked ſzívemet lelkemet,
Tenéked ajánlom ſok ſzenvedéſimet,
Te ſzolgálatodra adom életemet
És néked ſzentelem minden lépéſimet.
Felebarátomat egyedül éretted
Szeretem ſzívemböl, mert te-is ſzeretted,
Magadat Kereſztre érte ſzegeztetted,
Számtalan kinokat örömeſt ſzenvedted.
Oh Kisded JEsusom tégedet imádlak!
Oh hatalmas Gyermek téged ſzívbül áldlak!
Ments-ki inségembül, jöjj-el hamar várlak,
Fogadom, hogy töbé téged meg-nem bántlak
Adjad hogy örökké mennybe veled éljek,
Hol teſtül 's ördögtül én ſoha ſe féljek,
MÁRIA, 's JOSEFfel téged ſzemléljelek,
Minden Angyalokkal vigan énekeljek. Am.

1

Cyrillus a Matre Dei:

Hathatós Imádság a' malasztal Tellyes kisded Jesushoz, [...].

A prágai karmeliták áldó gyermek Jézus kegyszobra – 67×40 mm – fametszet

„Oh Kisded Jesusom, most te hozzád futok," – verses imádság

[Buda, Gyurián János – Bagó Márton, 1834 után, 1847 előtt]. 170×210 mm lapméret, haránt – kettős léniával keretezve

Hasonló képi ábrázolás ismert a Gyurián–Bagó, majd a Bagó nyomdában készült ponyvanyomtatványokon, a kikövetkeztetett impresszum innen származik.[28] A datálásához figyelembe vettem a szöveg egyes neveinek („Jesushoz", „Jesusom", „Joseffel") régies írásmódját. Azonos elrendezésű és tördelésű későbbi szövegváltozatát lásd a 4. és 5. számon leírt nyomtatványnál. Feltételezhető, hogy ez a nyomtatvány az 1833-ig működő budai Landerer Anna-féle nyomda terméke, melyet 1833-ban vásárolt meg Bagó Márton a tipográfia akkori vezetőjével, Gyurián Józseffel közösen.

28 Tüskés A., „A Bagó Márton..." (22. jegyzet), GyB1843.1; B1860.1.

Képe Szent Anna Asszony' Tsuda-tévő Kezének.

Oh áldott Anya a' Szent Anna! köszönlek tégedet szivem' belső hajlékiból és örvendek azokon a' malasztokon, mellyekkel téged' a' mindenható Isten Szent kezed által felékesített; midőn azon édes unokádat gyakran hordoznád, meg igérte, hogy semminémű kérésedet meg nem vetné. Légyen azért áldott az a' nap, a' mellyen a' te mint e' kegyelemnek Napja e' világra születtél és melly Napon mennyei malasztokkal tellyes áldott Lelkedet ki adtad; azért-is tetszet a' magasságbéli Istennek, hogy sz. Kezedet e' földön tisztelnénk, hogy annak tisztelete által mindent (a' mi lelkünknek idvösségére hasznos) megnyerhessük. Te hozzád járúlok, azért nagy bizodalommal, igaz ájtatossággal, és szívbéli reménységed, tsókolván sz. Kezedet, óh tégy részessé engem' az én buzgó, és alázatos kérésemben N. N. és engedgyed, hogy én a' te Szent Kezedet itt ideig, hóltom után pedig örökké tsókolhassam, Amen.

Budán, nyomatott Gyurián és Bagó betűivel 1847.

2

Képe Szent Anna Asszony' Tsuda-tévő Kezének.

Szent Anna jobb keze dicsfényben – 63×50 mm – fametszet – az ábrázolás négy sarkában stilizált növényi dísszel, a fametszet fölött és alatt nyomdai cifrákból készült díszítő sorral

„Oh áldott Anya a' Szent Anna!" – imádság

Budán, nyomatott Gyurián és Bagó betűivel, 1847.[29] 185×223 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

29 Knapp–Tüskés, *Populáris grafika…* (1. jegyzet), 244, 72. jegyzet.

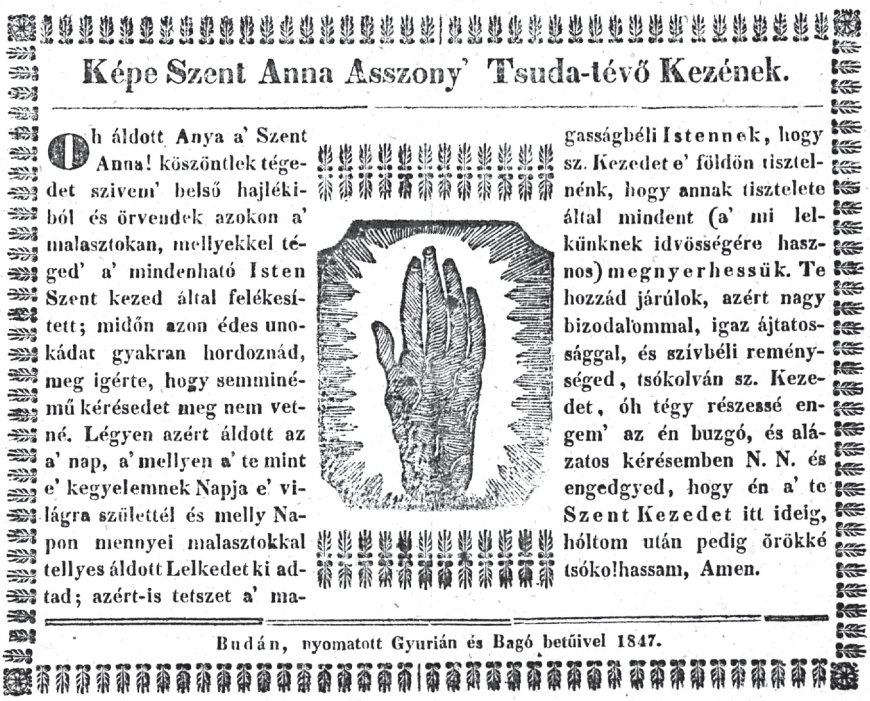

Képe Szent Anna Asszony' Tsuda-tévő Kezének.

Oh áldott Anya a' Szent Anna! köszöntlek tégedet szivem' belső hajlékiból és örvendek azokon a' malasztokan, mellyekkel téged' a' mindenható Isten Szent kezed által felékesített; midőn azon édes unokádat gyakran hordoznád, meg igérte, hogy semminémű kérésedet meg nem vetné. Légyen azért áldott az a' nap, a' mellyen a' te mint e' kegyelemnek Napja e' világra születtél és melly Napon mennyei malasztokkal tellyes áldott Lelkedet ki adtad; azért-is tetszet a' magasságbéli Istennek, hogy sz. Kezedet e' földön tisztelnénk, hogy annak tisztelete által mindent (a' mi lelkünknek idvösségére hasznos) megnyerhessük. Te hozzád járúlok, azért nagy bizodalommal, igaz ájtatossággal, és szívbéli reménységed, tsókolván sz. Kezedet, óh tégy részessé engem' az én buzgó, és alázatos kérésemben N. N. és engedgyed, hogy én a' te Szent Kezedet itt ideig, hóltom után pedig örökké tsókolhassam, Amen.

Budán, nyomatott Gyurián és Bagó betűivel 1847.

3

Képe Szent Anna Asszony' Tsuda-tévő Kezének.

Szent Anna jobb keze dicsfényben – 63×50 mm – fametszet – az ábrázolás négy sarkában stilizált növényi dísz nélkül, a fametszet fölött és alatt nyomdai cifrákból készült díszítő sorral

„Oh áldott Anya a' Szent Anna!" – imádság

Budán, nyomatott Gyurián és Bagó betűivel, 1847. 195×230 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

Képe Szent Anna Asszony' Tsuda-tévő Kezének.

Oh áldott Anya a' Szent Anna! köszöntlek tégedet szivem' belső hajlékiből és örvendek azokon a' malasztokan, mellyekkel téged' a' mindenható Isten Szent kezed által felékesített; midőn azon édes unokádat gyakran hordoznád, meg igérte, hogy semminémű kérésedet meg nem vetné. Légyen azért áldott az a' nap, a' mellyen a' te mint e' kegyelemnek Napja e' világra születtél és melly Napon mennyei malasztokkal tellyes áldott Lelkedet ki adtad; azért-is tetszet a' magasságbéli Istennek, hogy sz. Kezedet e' földön tisztelénk, hogy annak tisztelete által mindent (a' mi lelkünknek idvösségére hasznos) megnyerhessük. Te hozzád járúlok, azért nagy bizodalommal, igaz ájtatossággal, és szívbéli reménységed, tsókolván sz. Kezedet, óh tégy részessé engem' az én buzgó, és alázatos kérésemben N. N. és engedgyed, hogy én a' te Szent Kezedet itt ideig, hóltom után pedig örökké tsókolhassam, Amen.

Budán, nyomatott Gyurián és Bagó betűivel 1847.

Képe Szent Anna Asszony' Tsuda-tévő Kezének.

Oh áldott Anya a' Szent Anna! köszöntlek tégedet szivem' belső hajlékiből és örvendek azokon a' malasztokon, mellyekkel téged' a' mindenható Isten Szent kezed által felékesített; midőn azon édes unokádat gyakran hordoznád, meg igérte, hogy semminémű kérésedet meg nem vetné. Légyen azért áldott az a' nap, a' mellyen a' te mint e' kegyelemnek Napja e' világra születtél és melly Napon mennyei malasztokkal tellyes áldott Lelkedet ki adtad; azért-is tetszet a' magasságbéli Istennek, hogy sz. Kezedet e' földön tisztelénk, hogy annak tisztelete által mindent (a' mi lelkünknek idvösségére hasznos) megnyerhessük. Te hozzád járúlok, azért nagy bizodalommal, igaz ájtatossággal, és szívbéli reménységed, tsókolván sz. Kezedet, óh tégy részessé engem' az én buzgó, és alázatos kérésemben N. N. és engedgyed, hogy én a' te Szent Kezedet itt ideig, hóltom után pedig örökké tsókolhassam, Amen.

Budán, nyomatott Gyurián és Bagó betűivel 1847.

HATHATÓS IMÁDSÁG A' MALASZTAL TELLYES

KISDED JÉZUSHOZ.

Melly már ennek előtte száz Esztendővel előbb a' Tisztelendő PP. Karmelitáknál, kik mezít-lábúaknak neveztetnek, Prágában ájtatossan tiszteltetett. Melly-is a' bóldogúl ki-múlt P. Cyrillus a' Matre Dei, a' fellyűl emlitett Szent Szerzetbéli Atyának Istentől meg-jelentetett.

Oh Kisded JÉZUSom most te hozzád futok,
Mert emberek között segitöt nem tudok,
Ézen szükségemhen, mellyben most fáradok;
Tudom, hogy jó útra inségemböl jutok,
Kérlek Szent Atyádért, ments ki inségemböl,
Mert te benned bizom lelkemböl 's testemböl,
Óltalmat hadd nyerjek te Istenségedtöl,
Várok-is malasztot a' te szent kezedtöl,

Fel-áldozom néked szívemet lelkemet.
Tenéked ajánlom sok szenvedésimet,
Te szolgálatodra adom életemet,
És néked szentelem mindem lé pésimet,
Félebarátomat egyedül éretted,
Szeretem szívemböl; mert te is szerettéd,
Magadat Keresztre ér'te szegesztetted,
Számtalan kínokat örömest szenvetted.

Erömmel: szívbül lelkemböl szeretlek,
Többé bűneimmel meg nem sebesítlek,
Bánom is hogy eddig én meg-sértettelek,
De te hogy meg botsáss térden állva kérlek.
Szabadits meg engem minden bűneimtöl,
Óh Kisded Jézusom undok vétkeimtöl,
Igérem magamat hogy én mind ezektöl,
Meg-örzöm söt fotok lelki sérelemtöl.

Óh Kisded Jézusom tégedet imádlak!
Oh hatalmas gyermek téged szívböl áldlak,
Ments-ki inségemböl, jöjj-el hamar várlak,
Fogadom hogy többé téged meg nem bántlak.
Adjak hogy örökké menybe véled éljek,
Holt testöl ördögtöl én soha se féljek,
Mária Józseffel téged szemléljelek,
Minden Angyalokkal vigan énekeljek.

4

Cyrillus a Matre Dei:

Hathatós imádság a' malasztal tellyes kisded Jézushoz.

Szűz Mária a mennyek királynéjaként karjában a gyermek Jézussal felhők között – 40×42 mm – fametszet – Szűz Mária kezében a jogar jól látható

„Oh Kisded Jézusom most te hozzád futok," – verses imádság

[Buda, Gyurián János – Bagó Márton, 1847 körül]. 195×230 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

A kép fölötti és alatti nyomdai cifrákból összeállított keretezés ismert a 2. és 3. számon leírt nyomtatvány és azon lévő fametszet keretezéséből, a kikövetkeztetett impresszum innen.

HATHATÓS IMÁDSÁG A' MALASZTÁL TELLYES

KISDED JÉZUSHOZ.

Melly már ennek előtte száz Esztendővel előbb a' Tisztelendő PP. Karmelltáknál, kik mezít-lábúaknak neveztetnek, Prágában ájtatossan tiszteltetett. Melly-is a' bóldogúl ki-múlt P. Cyrillus a' Matre Dei, a' fellyűl emlitett Szent Szerzetbéli Atyának Istentől meg-jelentetett.

Oh Kisded JÉZUSom most te hozzád futok,
Mert emberek között segitöt nem tudok,
Ezen szükségemben, mellyben most fáradok;
Tudom, hogy jó útra inségemböl jutok,
Kérlek Szent Atyádért, ments ki inségemböl,
Mert te benned bizom lelkemböl 's testemböl,
Óltalmat hadd nyerjek te Istenségedtöl.
Várok-is malasztot a' te szent kezedtöl,

Fel-áldozom néked szívemet lelkemet.
Tenéked ajánlom sok szenvedésimet,
Te szolgálatodra adom életemet,
És néked szentelem mindem lépésimet,
Felebarátomat egyedül éretted,
Szeretem szívemböl; mert te is szeretted,
Magadat Keresztre ér'te szegesztetted,
Számtalan kínokat örömest szenvetted.

Erömmel: szívbül lelkemböl szeretlek,
Többé büneimmel meg nem sebesítlek,
Bánom is hogy eddig én meg-sértettelek,
De te hogy meg-botsáss térden állva kérlek.
Szabadits meg engem' minden büneimtöl,
Óh Kisded Jézusom undok vetkeimtöl,
Igérem magamát hogy én mind ezektöl,
Meg-örzöm söt futok lelki sérelemtöl.

Óh Kisded Jézusom tégedet imádlak!
Oh hatalmas gyermek téged szívböl áldlak,
Ments-ki inségemböl, jöjj-el hamar várlak,
Fogadom hogy többé téged meg nem bántlak.
Adjad hogy örökké menybe véled éljek,
Holt testöl ördögtöl én soha se féljek,
Mária Józseffel téged szemléljelek,
Minden Angyalokkal vigan énekeljek.

5

Cyrillus a Matre Dei:

Hathatós imádság a' malasztal tellyes kisded Jézushoz.

Szűz Mária a mennyek királynéjaként karjában a gyermek Jézussal felhők között – 40×42 mm – fametszet – Szűz Mária kezében a jogar elmosódottan látható

„Oh Kisded Jézusom most te hozzád futok," – verses imádság

[Buda, Gyurián János – Bagó Márton, 1847 körül]. 190×230 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

A kép fölötti és alatti nyomdai cifrákból összeállított keretezés ismert a 2. és 3. számon leírt nyomtatvány és azon lévő fametszet keretezéséből, a kikövetkeztetett impresszum innen.

HATHATÓS IMÁDSÁG A' MALASZTAL TELLYES

KISDED JÉZUSHOZ.

Melly már ennek előtte száz Esztendővel előbb a' Tisztelendő PP. Karmelitáknál, kik mezít-lábúaknak neveztetnek, Prágában ájtatossan tiszteltetett. Melly-is a' bóldogúl ki-mult P. Cyrillus a' Matre Dei, a' fellyűl emlitett Szent Szerzetbéli Atyának Istentől meg-jelentetett.

Oh Kisded JÉZUSom most te hozzád futok,
Mert emberek közöt segitöt nem tudok,
Ézen szükségemben, mellyben most fáradok;
Tudom, hogy jó útra inségemböl jutok,
Kérlek Szent Atyádért, ments ki inségemböl,
Mert te benned bizom lelkemböl 's testemböl,
Óltalmat hadd nyerjek te Istenségedtöl,
Várok-is malasztot a' te szent kezedtöl,

Fel-áldozom néked szívemet lelkemet.
Tenéked ajánlom sok szenvedésimet,
Te szolgálatodra adom életemet,
És néked szentelem mindem lé pésimet,
Félebarátomat egyedül éretted,
Szeretem szívemböl; mert te is szerettéd,
Magadat Keresztre ér'te szegesztetted,
Számtalan kínokat örömest szenvetted.

Erömmel: szívbül lelkemböl szeretlek,
Többé büneimmel meg nem sebesítlek,
Bánom is hogy eddig én meg-sértettelek,
De te hogy meg-botsáss térden állva kérlek.
Szabadits meg engem minden büneimtöl,
Óh Kisded Jézusom undok vétkeimtöl,
Igérem magamat hogy én mind ezektöl,
Meg-örzöm söt fotok lelki sérelemtöl.

Óh Kisded Jézusom tégedet imádlak!
Oh hatalmas gyermek téged szívböl áldlak,
Ments-ki inségemböl, jöjj-el hamar várlak,
Fogadom hogy többé téged meg nem bántlak.
Adjak hogy örökké menybe véled éljek,
Holt testöl ördögtöl én soha se féljek,
Mária Józseffel téged szemléljelek,
Minden Angyalokkal vigan énekeljek.

Buda, Bagó Márton nyomdája

Szép Imádság szent Vendelinushoz, a' barmoknak mindenféle dögleletességek ellen való Pátronushoz.

IMÁDSÁG.

Mindenható örökké való Isten! ki sz. Vendelinust (a' ki te hozzád való igaz szeretetből, nagy Királyból, egy alázatos Pásztor lett) úgy megáldottad: hogy az ő nyáját mindennémű dögtől megőrízted, és megtartottad. Kérjük töredelmessen Isteni jóságodat: hogy a' mi édes marhánk is, szent Vendelinusnak érdeme, és kiváltképpen való! hathatós esedezése által minden szerencsétlenségtől, és dögtől megőríztessék; a' mi Urunk Jézus Krisztus szent Fiad által, ki te veled, és a' szent Lélekkel egy Istenségben él, és uralkodik örökkön örökké, AMEN.

MÁS IMÁDSÁG.

Óh Te dicsőséges, kellemetes, és Istennél kedves Pásztora a' te nyájodnak, szent Vendelinus! tekínts szorongatásunkra, és nyomorúságunkra, és távoztasd el a' mi marhánktól, a' mérges, és veszedelmes dögöt: hogy azokat minden veszedelem nélkűl, jó állapotban megtarthassuk. Azon is kérünk téged óh irgalmas Isten, hogy a' mi kérésünket a' te kedves szolgádnak Sz. Vendelinusnak érdeme és esedezése által meghallgassad, és ezen elmulandó életünk után, az örökké való életet megadgyad: hogy tégedet örökké szerethessünk, dicsérhessünk, és magasztalhassunk, AMEN.

Budán, nyomatott Bagó M. betűivel 1850.

6

Szép Imádság szent Vendelinushoz, a' barmoknak mindenféle dögleletességek ellen való Pátronushoz.

Mezőn ülve könyvet olvasó szent Vendel állatokkal – 118×67 mm – fametszet – kidolgozott képi elemekkel

„Imádság. Mindenható örökké való Isten!" – imádság

„Más imádság. Óh Te dicsőséges, kellemetes […] – imádság

Budán, nyomatott Bagó M. betűivel, 1850. 179×230 mm lapméret, haránt– nyomdai cifrákból készült keretben

Szép Imádság szent Vendelinushoz, a' barmoknak mindenféle dögleletességek ellen való Pátronushoz.

IMÁDSÁG.

Mindenható örökké való Isten! ki sz. Vendelinust (a' ki te hozzád való igaz szeretetből, nagy Királyból, egy alázatos Pásztor lett) úgy megáldottad; hogy az ő nyáját mindennémű dögtől megőrizted, és megtartottad. Kérjük töredelmessen Isteni jóságodat: hogy a' mi édes marhánk is, szent Vendelinusnak érdeme, és kiváltképpen való! hathatós esedezése által minden szerencsétlenségtől, és dögtől megőríztessék; a' mi Urunk Jézus Krisztus szent Fiad által, ki te veled, és a' szent Lélekkel egy Istenségben él, és uralkodik örökkön örökké, AMEN.

MÁS IMÁDSÁG.

Óh Te dicsőséges, kellemetes, és Istennél kedves Pásztora a' te nyájodnak, szent Vendelinus! tekints szorongatásunkra, és nyomoruságunkra, és távoztasd el a' mi marhánktól, a' mérges, és veszedelmes dögöt: hogy azokat minden veszedelem nélkül, jó állapotban megtarthassuk. Azon is kérünk téged óh irgalmas Isten, hogy a' mi kérésünket a' te kedves szolgádnak Sz. Vendelinusnak érdeme és esedezése által meghallgassad, és ezen elmulandó életünk után, az örökké való életet megadgyad: hogy tégedet örökké szerethessünk, dicsérhessünk, és magasztalhassunk, AMEN.

Budán, nyomatott Bagó M. betüivel 1850.

7

Szép Imádság szent Vendelinushoz, a' barmoknak mindenféle dögleletességek ellen való Pátronushoz.

Mezőn ülve könyvet olvasó szent Vendel állatokkal – 118×62 mm – fametszet – stilizált képi elemekkel

„Imádság. Mindenható örökké való Isten!" – imádság

„Más imádság. Óh Te dicsőséges, kellemetes […] – imádság

Budán, nyomatott Bagó M. betűivel, 1850. 183×233 mm lapméret, haránt– nyomdai cifrákból készült keretben

Szép Imádság szent Vendelinushoz, a' barmoknak mindenféle dögleletességek ellen való Pátronushoz.

IMÁDSÁG.

Mindenható örökké való Isten! ki sz. Vendelinust (a' ki te hozzád való igaz szeretetből, nagy Királyból, egy alázatos Pásztor lett) úgy megáldottad: hogy az ő nyáját mindennémű dögtől megőrizted, és megtartottad. Kérjük töredelmessen Isteni jóságodat: hogy a' mi édes marhánk is, szent Vendelinusnak érdeme, és kiváltképpen való! hathatós esedezése által minden szerencsétlenségtől, és dögtől megőríztessék; a' mi Urunk Jézus Krisztus szent Fiad által, ki te veled, és a' szent Lélekkel egy Istenségben él, és uralkodik örökkön örökké, AMEN.

MÁS IMÁDSAG.

Óh Te dicsőséges, kellemetes, és Istennél kedves Pásztora a' te nyájodnak, szent Vendelinus! tekínts szorongatásunkra, és nyomorúságunkra, és távoztasd el a' mi marhánktól, a' mérges, és veszedelmes dögöt: hogy azokat minden veszedelem nélkűl, jó állapotban megtarthassuk. Azon is kérünk téged óh irgalmas Isten, hogy a' mi kérésünket a' te kedves szolgádnak Sz. Vendelinusnak érdeme és esedezése által meghallgassad, és ezen elmulandó életünk után, az örökké való életet megadgyad: hogy tégedet örökké szerethessünk, dicsérhessünk, és magasztalhassunk, AMEN.

Budán, nyomatott Bagó M. betűivel 1850.

Szép Imádság szent Vendelinushoz, a' barmoknak mindenféle dögleletességek ellen való Pátronushoz.

IMÁDSÁG.

Mindenható örökké való Isten! ki sz. Vendelinust (a' ki te hozzád való igaz szeretetből, nagy Királyból, egy alázatos Pásztor lett) úgy megáldottad: hogy az ő nyáját mindennémű dögtől megőrizted, és megtartottad. Kérjük töredelmessen Isteni jóságodat: hogy a' mi édes marhánk is, szent Vendelinusnak érdeme, és kiváltképpen való! hathatós esedezése által minden szerencsétlenségtől, és dögtől megőríztessék; a' mi Urunk Jézus Krisztus szent Fiad által, ki te veled, és a' szent Lélekkel egy Istenségben él, és uralkodik örökkön örökké, AMEN.

MÁS IMÁDSAG.

Óh Te dicsőséges, kellemetes, és Istennél kedves Pásztora a' te nyájodnak, szent Vendelinus! tekínts szorongatásunkra, és nyomorúságunkra, és távoztasd el a' mi marhánktól, a' mérges, és veszedelmes dögöt: hogy azokat minden veszedelem nélkűl, jó állapotban megtarthassuk. Azon is kérünk téged óh irgalmas Isten, hogy a' mi kérésünket a' te kedves szolgádnak Sz. Vendelinusnak érdeme és esedezése által meghallgassad, és ezen elmulandó életünk után, az örökké való életet megadgyad: hogy tégedet örökké szerethessünk, dicsérhessünk, és magasztalhassunk, AMEN.

Budán, nyomatott Bagó M. betűivel 1850.

Az édes JÉZUS szentséges Nyelvéhez való Ajtatos Imádság.

Oh leg békességessebb türö Jézus, alázatossan tsókolván tisztelem a' te szentséges Nyelvedet, melly a' 'Sidóktól egy Tövissel kegyetlenül fájdalommal által szurattatott. Oh édes Jézusom kérlek adj Szent Malasztot, hogy se Szent Felségedet, sem az én felebarátimat az én Nyelvemmel soha megne bántsam, hanem inkább szüntelenül dítsérhesselek, tisztelhesselek és magasztalhassalak téged, a' tsendes halgatást szeressem, minden ellenkezö dolgokat békességgel türjem, az én ellenem véteteknek mindeneket szívböl megbotsássak. Adgyad hogy utolsó szóm is, a' te szent Neved és ditséreted légyen, és hogy minden idöben mondhassam: Oh Jézus ne enged a' te kinszenvedésedet és halálodat elveszni én rajtam szegény bűnösön, hanem légy irgalmas kegyelmes nékem, most és halálom óráján, AMEN.

8

Az édes Jézus szentséges Nyelvéhez való Ajtatos Imádság.

Jézus tövissel átszúrt nyelve dicsfényben, fölötte IHS rövidítés, alatta INRI felirat töviskoszorúban – 65×40 mm – fametszet – a levonat ép dúcról készült

„Oh leg békességessebb türö Jézus" – imádság

[Budán, Bagó Márton, 1850 körül].[30] 112×207 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

A nyomdai cifrákból összeállított keretezés ismert a 4. és 5. számon leírt nyomtatványból, a kikövetkeztetett impresszum innen.

30 Uo., 244, 71. jegyzet.

Az édes JÉZUS szentséges Nyelvéhez való Ajtatos Imádság.

Oh leg békességessebb türö Jézus, alázatossan tsókolván tisztelem a' te szentséges Nyelvedet, melly a' 'Sidóktól egy Tövissel kegyetlenül fájdalommal által szurattatott. Oh édes Jézusom kérlek adj Szent Malasztot, hogy se Szent Felségedet, sem az én felebarátimat az én Nyelvemmel soha megne bántsam, hanem inkább szüntelenül dítsérhesselek, tisztelhesselek és magasztalhassalak téged, a' tsendes halgatást szeressem, minden ellenkezö dolgokat békességgel türjem, az én ellenem vételeknek mindeneket szívböl megbotsássak. Adgyad hogy utolsó szóm is, a' te szent Neved és ditséreted légyen, és hogy minden idöben mondhassam: Oh Jézus ne enged a' te kinszenvedésedet és halálodat elveszni én rajtam szegény bünösön, hanem légy irgalmas kegyelmes nékem, most és halálom óráján, AMEN.

9

Az édes Jézus szentséges Nyelvéhez való Ajtatos Imádság.

Jézus tövissel átszúrt nyelve dicsfényben, fölötte IHS rövidítés, alatta INRI felirat töviskoszorúban – 65×40 mm – fametszet – a levonat egy bal oldalán sérült dúcról készült „Oh leg békességessebb türö Jézus" – imádság

[Budán, Bagó Márton, 1850 körül]. 115×210 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

A nyomdai cifrákból összeállított keretezés ismert a 4. és 5. számon leírt nyomtatványból, a kikövetkeztetett impresszum innen.

Az édes JÉZUS szentséges Nyelvéhez való Ajtatos Imádság.

Oh leg békességessebb türö Jézus, alázatossan tsókolván tisztelem a' te szentséges Nyelvedet, melly a' 'Sidóktól egy Tövissel kegyetlenül fájdalommal által szurattatott. Oh édes Jézusom kérlek adj Szent Malasztot, hogy se Szent Felségedet, sem az én felebarátimat az én Nyelvemmel soha megne bántsam, hanem inkább szüntelenül dítsérhesselek, tisztelhesselek és magasztalhassalak téged, a' tsendes

halgatást szeressem, minden ellenkezö dolgokat békességgel türjem, az én ellenem véteteknek mindeneket szívből megbotsássak. Adgyad hogy utolsó szóm is, a' te szent Neved és ditséreted légyen, és hogy minden időben mondhassam: Oh Jézus ne enged a' te kinszenvedésedet és halálodat elveszni én rajtam szegény bűnösön, hanem légy irgalmas kegyelmes nékem, most és halálom óráján, AMEN.

Az édes JÉZUS szentséges Nyelvéhez való Ajtatos Imádság.

Oh leg békességessebb türö Jézus, alázatossan tsókolván tisztelem a' te szentséges Nyelvedet, melly a' 'Sidóktól egy Tövissel kegyetlenül fájdalommal által szurattatott. Oh édes Jézusom kérlek adj Szent Malasztot, hogy se Szent Felségedet, sem az én felebarátimat az én Nyelvemmel soha megne bántsam, hanem inkább szüntelenül dítsérhesselek, tisztelhesselek és magasztalhassalak téged, a' tsendes

halgatást szeressem, minden ellenkezö dolgokat békességgel türjem, az én ellenem véteteknek mindeneket szívből megbotsássak. Adgyad hogy utolsó szóm is, a' te szent Neved és ditséreted légyen, és hogy minden időben mondhassam: Oh Jézus ne enged a' te kinszenvedésedet és halálodat elveszni én rajtam szegény bűnösön, hanem légy irgalmas kegyelmes nékem, most és halálom óráján, AMEN.

Gyula, Réthy Lipót nyomdája

Ajtatos Imádság

a kegyelmekkel tündöklő Radnai Szűz Máriához.

Üdvözlégy menny és föld Királynéja, magyar hazánk kegyes oltalmazója! Üdvözlégy Megváltónk Anyja, bűnösök szószólója, szentséges Szűz Mária. Én bűnökkel terhelt szolgád (vagy szolgálód) kegyelmekkel tündöklő szentséges képednek zsámola előtt porba borulva sóhajtok felhozzád, és esengve kérlek: tekints kegyelmesen országodra s választott népedre, boritsd el jóságoddal, esedez érette szt. Fiadnál, hogy elhárulván tőlünk minden balesetet, téged örvendve tisztelhessünk. Oh Radna városának tündöklő csillaga! remélve járulok kegyelmes képednek elibe, mert tudod óh szűz Anyánk! hogy tőled és szent Fiadtul végkép elpártoltunk és a Jézus Krisztus szentséges nevét, mellynek hallására még a Kerubim és Szerafim angyalok térdei is meghajolnak, mi csak káromolva említettük, melyért Mennyei Atyánk sujtó ostorát megérdemlettük, és vettük: éhség, háború, viszálkodás s békétlen esztendők lebegtek országunk fölött s végső elenyészettel fenyegették; de mégis

megmaradott, mivel Te óh bűnösök védelme! oltalmaztad. Óh Magyarok nagy Asszonya sz. Szűz! járulj királyi székéhez sz. Fiadnak s esedezz érettem nyomorult bűnösért, ki e siralom völgyében szenvedések között várom a vigasztalás óráját a boldog kimulást. Óh isteni ajándékokkal tündöklő sz. Szűz! engedd, hogy érezzem Anyaságodnak jó voltát akkor: mikor halálos ágyamban nehéz kínokkal küzdök. Mikor a halálnak hideg veritékei orczámrúl kínjaim között csorganak. Akkor kiválj el ne hadj, mikor rebegő nyelvem a Te sz. nevedet ki nem mondhatja és beesett homályos szemeim ezt a te kegyelmes sz. képedet nem láthatják, sem erőtlen karjaimat segitségül hivásodra fel nem emelhetem. Mikor az én szegény lelkem testemtől elválik és az itéletre megjelenik, akkor mutasd meg hozzám kegyességedet, állj mellém pártfogásoddal s ne hadj kárhozatra esnem, hanem végy fel anyai karodra, végy be a mennyei dicsőségbe, a hol téged és a sz. Háromságot vég nélkül áldhassam. Am.

Gyula, 1857. Réthy L. nyomdája.

10

Ajtatos Imádság a kegyelmekkel tündöklő Radnai Szűz Máriához.

A máriavölgyi (ma Marianka, Szlovákia) búcsújáróhely kegyszobra – „Radnai sz. Mária" nyomdai szedésű, téves felirattal – 78×50 mm – fametszet

„Üdvözlégy menny és föld Királynéja […]" – imádság

Gyula, Réthy L. nyomdája, 1857. 255×198 mm lapméret – nyomdai cifrákból készült keretben

Mikor a' szentegyházba bemegy a' Keresztény Katholikus, így imádkozzon térden álva:

Isten én Istenem! földig alázva borulok színed eleibe, és imádlak Tégedet semmiségemnek porában. Részesíts engem az imádság' üdvességes ajándékában, ébreszd fel bennem a' hitet, lelkesítsd az ájtatosságot; emlékezetedet szívemből kialudni soha ne engedd: ez úton fog életem az imádság által megszentelödni. Szüz Mária, és minden Szentek nyerjetek kegyelmet nekem most, és halálom óráján. Amen.

Boldogságos Szüz Máriához, és Istennek minden Szentjeihez nyujtandó imádsága akármelly szomorú sorsúaknak; csak szívvel és lélekkel imádkozzanak: meghalgattatik.

Óh Boldogságos Szüz Mária, Szent Anyám! Te minden megszomorodottaknak vigasztalónéja, minden elhagyottaknak pártfogónéja! Istennek minden Szentei és Angyalai az egekben! imádkozzatok én érettem, földi nyomorúságok között siránkozó atyátokfiáért, hogy e' rögös bú siralomvölgyéből valaha a' Ti boldog társaságtokba eljuthassak, és ott veletek együtt imádhassam az én mennyei szent Atyámat, Isteni Megváltómmal együtt. — Istenem, a' Te édes atyai gondviselésednek karjai közé vetem magamat, életemben és halálomban. Óh boldogságos Szüz Mária, Szent Anyám! esedezzél érettem most és mindörökké. Amen.

Mikor a' Keresztény Katholikus a' Szent Misét végig kihallgatván, buzgó imádságit így ajánlja föl, mikor ki akar jönni:

Istenem és atyám! ismét a' porig alázva borulok szined eleibe. Istenem és Atyám! Te látod az én szívemet, ha valjon igazán imádkozott-e Te Hozzád; az én szívből szakadozó töredelmes imádságaimat le teszem a' te oltáridra, és áldozó szolgádnak szent miséjével összekapcsolván, felajánlom azokat Tenéked; az én Isteni Megváltóm' nagy érdemiért nyerjen kegyelmet elötted; forróan szeretett hüséges örzö Angyalom! jer: vidd fel az Isten' thronusa eleibe. Istenem és Atyám! legyen kedves áldozat elötted most és mindörökké. Amen.

Gyula, 1857. Réthy L. nyomdája.

11

[Három imádság cím nélkül].

Kereszttel jelzett sír előtt térden imádkozó asszony és fiatal lány – 48×70 mm – kőnyomat

„Mikor a' szentegyházba bemegy […]" – imádság

„Boldogságos Szűz Máriához […]"– imádság

„Mikor a' Keresztény Katholikus […]"– imádság

Gyula, 1857, Réthy L. nyomdája. 257×197 mm lapméret – nyomdai cifrákból készült keretben

SZENT ANNA ASSZONY KEZE.

Oh áldott Anya sz. Anna! köszöntlek tégedet szívem belső hajlékából, és örvendek azokon a malasztokon, mellyekkel téged' a mindenható Isten szent Kezed által felékesített; midön azon édes Onokádat gyakran hordoznád, megigérte, hogy semminémű kérésedet meg nem vetné. Legyen azért áldott az a nap, a mellyen te mint a kegyelemnek napja e világra születtél, és melly napon mennyei malasztokkal teljes áldott Lelkedet kiadtad; azért is tetszett a magasságbeli Istennek, hogy sz. Kezedet e földön tisztelnénk: hogy annak tisztelete által mindent, (a mi lelkünknek üdvösségére hasznos) megnyerhessünk. Te hozzád járulok azért, nagy bizodalommal, igaz ájtatossággal és szívbeli reménységgel, csókolván szent Kezedet. Oh! tégy részessé engem' az én buzgó, és alázatos kérésemben N. N. és engedjed, hogy én a te szent Kezedet itt ideig, holtom után pedig örökké csókolhassam. Amen.

Gyula, 1858. Réthy L. nyomdája.

12

Szent Anna asszony keze

Szent Anna jobb keze dicsfényben – 75×43 mm – kőnyomat

„Oh áldott Anya sz. Anna!" – imádság

Gyula, 1858, Réthy L. nyomdája. 193×240 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

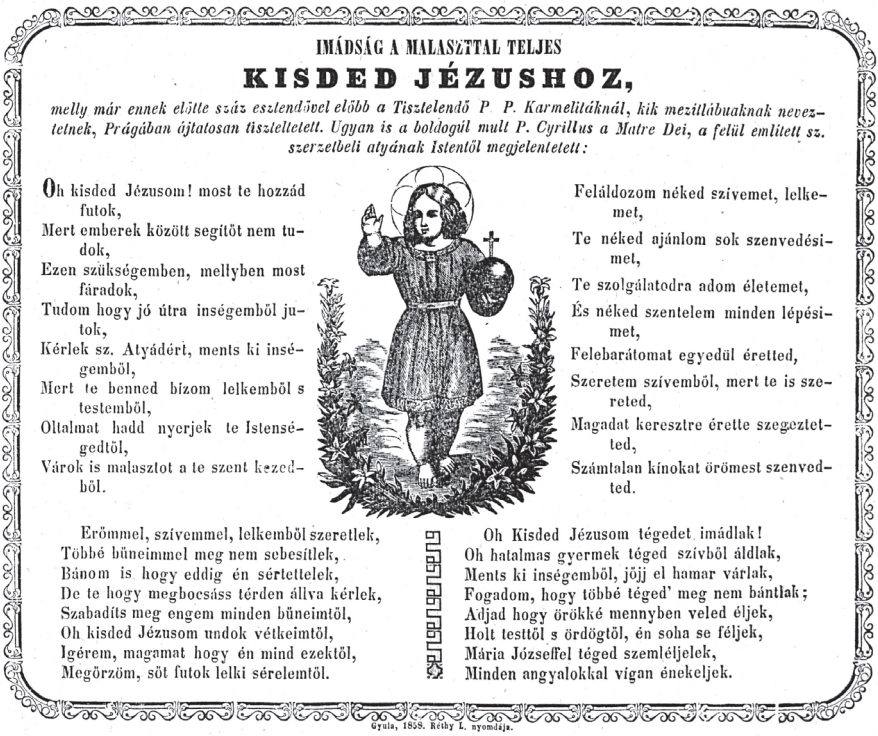

IMÁDSÁG A MALASZTTAL TELJES

KISDED JÉZUSHOZ,

melly már ennek előtte száz esztendővel előbb a Tisztelendő P P. Karmelitáknál, kik mezitlábuaknak nevezetnek, Prágában áitatosan tiszteltetett. Ugyan is a boldogúl mult P. Cyrillus a Matre Dei, a felül említett sz. szerzetbeli atyának Istentől megjelentetett:

Oh kisded Jézusom! most te hozzád futok,
Mert emberek között segítöt nem tudok,
Ezen szükségemben, mellyben most fáradok,
Tudom hogy jó útra inségemböl jutok,
Kérlek sz. Atyádért, ments ki inségemböl,
Mert te benned bízom lelkemböl s testemböl,
Oltalmat hadd nyerjek te Istenségedtöl,
Várok is malasztot a te szent kezedböl.

Feláldozom néked szívemet, lelkemet,
Te néked ajánlom sok szenvedésimet,
Te szolgálatodra adom életemet,
És néked szentelem minden lépésimet,
Felebarátomat egyedül éretted,
Szeretem szívemböl, mert te is szereted,
Magadat keresztre érette szegeztetted,
Számtalan kínokat örömest szenvedted.

Erömmel, szívemmel, lelkemböl szeretlek,
Többé büneimmel meg nem sebesítlek,
Bánom is hogy eddig én sértettelek,
De te hogy megbocsáss térden állva kérlek,
Szabadíts meg engem minden büneimtöl,
Oh kisded Jézusom undok vétkeimtöl,
Igérem, magamat hogy én mind ezektöl,
Megörzöm, söt futok lelki sérelemtöl.

Oh Kisded Jézusom tégedet imádlak!
Oh hatalmas gyermek téged szívböl áldlak,
Ments ki inségemböl, jöjj el hamar várlak,
Fogadom, hogy többé téged' meg nem bántlak;
Adjad hogy örökké mennyben veled éljek,
Holt testtöl s ördögtöl, én soha se féljek,
Mária Józseffel téged szemléljelek,
Minden angyalokkal vígan énekeljek.

Gyula, 1858. Réthy L. nyomdája.

13

Cyrillus a Matre Dei:

Imádság a malaszttal teljes kisded Jézushoz, [...].

Áldó gyermek Jézus – 80×55 mm – kőnyomat

„Oh kisded Jézusom! most te hozzád futok," – verses imádság

Gyula, 1858, Réthy L. nyomdája. 193×237 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

Kismartonyi Kálvária hegyén csudákkal tündöklő boldogságos Szűz Mária Képéhez való áhítatos szép Imádság.

Imádság.

Oh! Boldogságos, és nagy szentségü Szűz Mária! ki csudákkal, és csudálatos jelekkel tündöklesz, kegyes szemeidet felnyitád, könyörűletes orczádat a' téged igazán kérőkhez forditád, 's szent fejedet is lehajtottad, és sok csudálatos jelek után a' vakoknak világosságot, a' sántáknak épen való járást, és sok betegeknek, 's nyavalásoknak egésséget, a' te szent Fiadtól esedezésed által megnyertél, és mindekkoráig a' nagy csudatételektől meg nem szünsz. Tégedet oh kegyes Szűz Anyánk Mária! a' te szent Fiad Krisztus Jézus által vett örömid, fájdalmid és dicsőségidért, azon anyai méltóságodért, mellyel téged a' szent Háromság dicsőitett, leborúlva, és mély alázatosan kérlek, hogy a' te Anyai kegyességednek szemeit hozzám forditsad, nyomorúságimat, és szükségimet tekintsed, és enyhitsed: Szentséges fejedet az én fogadásimhoz hajtsad le, és a' te szent Fiadnál, a' kit

az én számtalan bűneimmel megbántottam, töreddlmes szívbéli bánatom után azoknak bocsánatját a' te esedezésed által kérjed ki, és őtet meg engesztelvén, minden jóra való cselekedetimnek, és szándékimnak szerencsés előmenetelét nyerjed meg. A' mérges halállal tusakodóknak életit a' te könyörgésid által óltalmazd meg, a' vétek által megholt lelkeket igaz penitenczia tartás által támaszd fel, a' vakmerő, 's megkeményedett szíveket lágyitsd meg. Oh kegyelmes 's irgalmas Szűz Mária! ki a' tiszta szívből hozzád járulóknak irgalmasságod' keblét felnyitod, ne engedd a' Krisztus Jézus drága vérével megváltott lelkemet az ördög rabságába jutni, óltalmazd minden veszedelmektől a' te ügyefogyott (szolgádat, szolgalódat); Oh szeretetnek Anyja, siess segitségemre, hogy a' te szolgálatodra méltó lehessek. Oh kegyelemnek csudája! a' tunyaságban sénlődő szívemet ébreszd fel; hogy a' te jótéteményidről gyakran megemlékezhessem. Oh tisztelendő Szűz! Krisztusnak elválasztott Anyja! nyerd meg azt a' malasztot; hogy téged a' te szent Fiaddal együtt dicsérhesselek és magasztalhassalak a' mennyei dicsőségben mind örökkön örökké, Amen.

Nyomatott M. Óvárott 1853. Kis-Martonban, Hödl Engelbert könyvkötő sajátja.

14

Kismartonyi Kálvária hegyén csudákkal tündöklő boldogságos Szűz Mária Képéhez való áhítatos szép Imádság.

Kismarton, Kálvária kápolna kegyszobra – 80×50 mm – fametszet

„Oh! Boldogságos, és nagy szentségü Szűz Mária!" – imádság

Nyomatott M. Óvárott, [Czéh Sándor], 1853 – Kis-Martonban, Hödl Engelbert könyvkötő sajátja. 205×238 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

Egy ſzép áitatos Imádság a' Saſcsínyi Cſudálatos, es Fájdalmas Szüz Anyához, Máriához,

O Bóldogságos Szüz! Te a' kegyelemnek édes Annya, a' te Anyai hebeledbe, és ſzivednek belsó-réſzébe, ajánlom minden cſelekedetimet; az én egéſz életem folyását, és véget; de fökeppen életemnék utólsó oráját, mellyen függ azörökké-valóság: alázatoſſan kérvén a' te Szent Fiadnak, a' JEſus Kriſtusnak keſerves kinſzen vetése, és áttatlan halála által, hogy ſzóſzóleója lennél az én bünös lelkemnek azon a' végsö órán, mellyen testétöl el-válando léſzen: örizd, és óltalmazd ötet minden kiséttettöl, félelemtöl, és a' dühös ellenségnek vádoláſitól. Oh kegyes, és fájdalmas Anya! jüj fegétségamre, midön az én lelkem minden ſegétség, és vigeſztalás nélkül tettegve fogállani a' rettenetas Biró elött, és az igaz ſententiát hallani-fogja. Ugy ajánlom néked az én lelkemet, valamint téged a' te eggyetlen egy Fiad Kriſtus JEſus, halála elöt a' Keteſzt fán ajánlott Szent Jánosnak, és ötet te néked: Ollyan bizodalommal reménlem a' te Anyai eſedezéſed által az irgalmaſságnak Atyátúl mind azokat meg-nyernem, mellyek mind teſtemnek e földön, 's mind lelkemnek a' más világon übvöſségeſek léſznek. A' mi Urunk JESUS Kriſtus által, A M E N.

Abbildung des Neuen Hoch Altar zu Maria Schoßberg bey denen PP. Pauliner.

15

Egy szép áitatos Imádság a' Sascsínyi Csudálatos, es Fájdalmas Szüz Anyához, Máriához

A sasvári (ma Šaštin, Szlovákia) második kegyoltár a kegyszoborral – „Abbildung des Neuen Hoch Altar zu Maria / Schoßberg bey denen P.P.Pauliner." – 123×65 mm, lemez – rézmetszet

„O Bóldogságos Szüz!" – imádság

[Nagyszombat, Akadémiai nyomda, 1770 körül].[31] 168×215 mm lapméret, haránt – nyomdai cifrákból készült keretben

31 Vö. Szilárdfy–Tüskés–Knapp, *Barokk kori kisgrafikai…* (2. jegyzet), nr. 299; a keretezéshez vö. nr. 233.

Könyörgés.

Úr Isten! ki parantsolád, hogy Szülőinket tisztellyük, légy irgalmas kérlek, édes Anyám lelkéhez és büneit megbotsátván, adj üdvösséget néki 's engedjed, hogy midön engemet is, az élők közül kitörlesz, vele egygyüt, az örök dütsöségbe juthassak.

Életnek és halálnak Úra! tekints a fljui búzgó könyörgésre és könyörülj szolgálodnak N. lelkén, kiért szent színed' elött esedezem, hogy vétkeitől megtisztulván, juttasd az örök élet birására.

Mindenható Isten! kinek akaratjától függ, az élőknek és holtaknak, boldog vagy boldogtalan állapotjok, ajánlom irgalmasságodba, Anyámnak üdvösségét, hogy amit gyarló imádságunk nem tehet, kegyelmességed végezze el, Urunk' Jézus Krisztus érdemelért, ki Teveled és a szent Lélekkel él és Uralkodik mind örökké Ámen.

Nyom. Pétsett, a P. L. K. I. 1837. *Szódói Nagy Bénjámin által.*

16

Könyörgés.

„Úr Isten! ki parantsolád, hogy Szülőinket […]" – imádság

Pétsett, P. L. K. I. Szódói Nagy Bénjámin[32] **által, 1837**. 220×200 mm lapméret – nyomdai cifrákból készült keretben

32 Vö. Borsy Károly, „Szodói Nagy Benjamin pécsi nyomdász szabad sajtós tevékenységének megtorlása 1849-ben", in *Baranyai Levéltári Füzetek* (1983): 319–339.

Hely és nyomda nélkül

Gebett zu der wunderthätigen Bildniß unser Lieben Frauen zu Gyüd in Hungarn, nächst Sicklosch.

O Maria! du allerseeligste, glorwürdigste, allerreineste, unbefleckte Jungfrau und Mutter unsers Herrn JEsu Christi, du Frau und Herrscherin über alle Kreaturen, o Mutter der Gnaden, ich elender Sünder (Sünderinn) komme reumüthig, mit kindlichem Vertrauen zu dir und gleich wie ein Kind seiner Mutter, also klage ich dir meine Noth (hier kann mann sein Anli gen vortragen) betrachte nicht barmherzigste Mutter! die Menge meiner eigenen, und fremden Sünden? schliesse mich wegen der Schwäre derselben von deiner Liebe nicht aus, sondern wende doch deine mildherzigen Augen auf mich o du Tröſterin der Betrübten! du wirst ja genenet: die Zuflucht der Sünder, eben darum fliehe: ich anjezo, mit zerknirschtem Herzen, und grösten Zuversicht zu dir, ich befehle meinen Leib und Seele, mein ganzes Leben in deine trostreiche Gnadenhände, und bitte dich fußfallend allhier bei deinem auserwählten Gnaden thron, erwerbe mir von deinem geliebtesten Sohn, Gesundheit des Leibs, nothwendige Nahrungs-Mittel, Verzeuhung aller meiner Sünden, Nachlassung der Straffen, Besserung des Lebens, und eine wahre Buß-Stärke und erhalte mich in deinem heiligen Dienst, und fernerer Verehrung Stehe mir bey in allen Gefahren, absonderlich in meiner Sterbstunde, alsdann o Gnadenreiche Mutter! beschütze mich wieder alle meine sowohl sichtbare, als unsichtbahre Feinde, damit ich durch deine Mütterliche Hilfe, und Beystand seelig werde; das bitte ich dich abermahl durch die unentliche Liebe deines göttlichen Sohns unsers Erlösers Christi Jesu, der mit dem Vater, und heiligen Geist, gleicher Gott lebet, und regieret in alle Ewigkeit

A M E N.

Effigies B. V. MARIÆ Gyüd Sziklos in Hungaria.

17

Gebett zu der [!] wunderthätigen Bildniß unser Lieben Frauen zu Gyüd in Hungarn, nächst Siklosch.

A máriagyüdi kegytemplom, fölötte a kegyszoborral, előtérben két szerzetessel – „Effigies B. V. Mariae Gyüd Sziklos in Hungaria" – 128×72 mm – fametszet

„O Maria! du allerseeligste, […]" – imádság

H. n., ny. n., [1760 után].[33] 185×240 mm lapméret, haránt

33 Vö. Szilárdfy–Tüskés–Knapp, *Barokk kori kisgrafikai…* (2. jegyzet), nr. 163.